

Машкара-Чокнадій В.В. Німеччина як бренд: що приховує німецький патріотизм?// Єдність у розмаїтті: культурні, політичні та історичні виміри міжнародних відносин у Німеччині: зб. матеріалів Всеукраїнської конференції з міжнародною участю (Ужгород, 10 листопада 2014р.) / Ужгородський національний університет. – Ужгород, 2014р.

Німеччина як бренд: що приховує німецький патріотизм?

Незважаючи на частковий провал політики мультикультуралізму в Німеччині, сьогодні це країна – лідер! Дуже часто можна почути, що Німеччина – це країна, де зустрічається весь світ. І цей факт вже суперечить факту провалу політики мультикультуралізму. Це країна бренд, яка уособлює в собі повну, хай і не ідеальну демократію, найліберальніший підхід до власних громадян, в тому числі іноземців, найкраща соціалістика та найзручніші і найкомфортабельніші умови для проживання. Уособлення економічного розквіту та політичної стабільності. Локомотив економіки в Європі Чи не єдина країна, де можна жити, ні дня не працюючи, виключно на соціальної допомоги держави...Можливо саме це вабить сотні тисяч іноземців сюди.... Одні з найкращих освітніх програм в Європі і в світі, які пропонуються...Одні з найкращих і найнадійніших бізнес-партнерів, за прихильність яких варто поборотись.. Німецькі товари - одні з найякісніших у світі. **Досі рівень життя в Німеччині вважається одним з найвищих у світі.** Німці - одні з найпатріотичних і найсвідомих громадян в Європі! Ось так іноземці бачать Німеччину власними очима. Ось так її позиціонують на міжнародному ринку... Німеччина сьогодні відмінно використовує свої сильні сторони: елегантність і шарм великих міст, маленькі містечка, що виглядають як на листівці, фестивалів зі збору урожаю в язичницькому стилі, багатство мистецтва і культури, а також чудові лісові масиви, красиві замки, вишукані вина і пиво. Саме це так вабить нас у Німеччині.

А що ховається під цим всім?Як німці сприймають свою власну культурну своєрідність та багатоликість?

Перебуваючи в серці Європи, Німеччина сильно вплинула на історію континенту, а вона в свою чергу відобразилась на самих німцях. Який же світ німців насправді?

Життя середньостатистичного німця, на перший погляд, розмірене та спокійне із впевненістю у завтрашньому дні, із заповненим щоденником на рік вперед. Можливо німці занадто замкнуті в собі, в своєму внутрішньому світі, а можливо - тотально самотні, і це їм надзвичайно подобається. Можна вважати німців егоїстичними. Але насправді це все омана. Просто вони люблять себе і своє життя.

По перше, прагнуть до впорядкування все і вся (die Ordnungsliebe). Це призводить до того, що у всіх сферах життя німцям присуща жорстка темпоральна і

територіальна регламентація. Результати подібного впорядкування вельми наочні: чудовий сервіс, 100% відповідальність і налагоджений побут.

По друге, німці **законослухняні** (Befehl ist Befehl - «наказ є наказ»). Німці намагаються неухильно дотримуватися як законів, так і правил. Рекомендації, інструкції, вказівки та приписи, їм відомі.

По третє, **німці - працьовиті та педантичні**. Поверхове ставлення до роботи – це неповага до себе. Німці живуть в рамках планів, які складають собі на кожен день, тиждень або місяць. Тому живучи за планами їм вдається уникнути такої відомої всім нам “запари”.

По четверте, вони **пунктуальні** (Pünktlichkeit). Цей вираз «вже давно став фразеологізмом. В основі німецької пунктуальності лежить все те ж прагнення до порядку, дисципліни, яке в даному випадку регламентує ставлення до часу. Пунктуальність німців доходить до врахування кожної секунди, причому це стосується не тільки часу призначеної зустрічі, а й усіх аспектів тимчасового планування.¹

Ну як же без німецького патріотизму?

Німеччина – це країна людей з внутрішньою культурою та неповторними традиціями. З власною, хоч і зовсім нелегкою історією, яку багато кому хотілося б забути... Але незважаючи на історичні перипетії двох світових воїн, через 25 років після падіння Берлінської стіни, чи сприймають німці себе зараз як єдину націю? Чи є їх патріотизм і любов до держави справжньою?

Ще донедавна перший рядок Гімну Німеччини «Deutschland, Deutschland über alles, / Über alles in der Welt» (слова Гофмана фон Фаллерслебена на мелодію Йозефа Гайдна), сприймався як шовінізм, мілітаризм та характеризував імперську велич. Відносини німців з патріотизмом - це дуже довгі і складні стосунки. Занадто часто за історію країни диктаторські режими використовували патріотизм у своїх непристойних цілях - підсумком патріотичного дурману стали сотні зруйнованих німецьких міст і мільйони загиблих німців, не кажучи про страждання, які заподіяла німецька армія сусіднім народам.²

---

¹ <http://multi-ua.com/%D1%89%D0%BE-%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B5-%D0%BD%D1%96%D0%BC%D1%86%D1%8E-%D1%82%D0%B5-%D0%B9-%D0%BC%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0/>

² http://www.partner-inform.de/partner/detail/2014/3/266/6755/byt_patriotom_v_germanii

Саме тому будь-які демонстративні прояви гордості за батьківщину традиційно викликають у німців складні почуття. «Чорно-червоно-золоті» прапори взагалі знайти до недавнього часу було важко, хіба що на будівлях держустанов. Адже провина за Другу світову війну впроваджується у свідомість німців з дитячого садка. Цей факт підтверджує той приклад, що у Німеччині нещодавно звільнили популярну телеведучу тільки за те, що вона сказала, що при Гітлері побудували хороші автобани.

На німецький патріотизм протягом багатьох років було накладено табу. Але ...2006 рік. Чемпіонат світу по футболу змінив це...Спалахи патріотичної ейфорії охопили всю Німеччину. Німецькі прапорці на подвір'ях та на вікнах, пристрасні співи національного гімну із рукою біля серця, чорно-червоно-золоті розфарбування на тілі та обличчі. Ще кілька років тому такі картинки було неможливо уявити. Тому що пишатися Німеччиною було "непристойним"..

Вболівати за збірну по футболу - одне з небагатьох суспільно допустимих виразів патріотизму в Німеччині. «Німеччина в небезпеці - німці почали вивішувати в вікна прапори і співати гімн! Раніше такого не було! Що тепер робити?» - Такі вигуки можна було чути регулярно на німецькому телебаченні всього кілька років тому. Ще зовсім недавно - до чемпіонату світу з футболу, який пройшов у Німеччині в 2006 році - вивішування в вікно німецького прапора або виспівування на вулиці гімну країни вважалося якщо не непристойним, то точно недоречним. Можливо тому така демонстрація національної солідарності спочатку навіть злякала суспільство. В ефірі провідних телеканалів країни політологи і журналісти навперебій сперечалися, чи не призведе таке захоплення національною символікою до зростання націоналізму - а це те, чого сучасні німці бояться, можливо, найбільше.

В 2006 році - вперше за всю історію повоєнної Німеччини з тисячі вікон по всій країні німці вивісили національні прапори. Водії стали навішувати на свої машини спеціальні прапорці, які кріпились під боковим склом і розвіювались при їзді. Тисячі молодих німців стали виходити на вулицю, надівши на себе гірлянди з чорних, червоних і золотих елементів, капелюхи в кольорах національного прапора і розфарбувавши щоки в ті ж кольори. Німеччина раптом за кілька днів вперше стала чорно-червоно-золотою.

І мені випала величезна честь бути присутньою в той час в Німеччині і відчувати цей непереборний дух патріотизму і гордості за свою державу, не дивлячись ні на колір шкіри, ні на віросповідання, ні на культурні відмінності...Це було справжнє німецьке чудо, яке перевернуло самих німців.... Вивільнило їхню любов до своєї держави, яка вже багато десятиліть глибоко ховалась в їхніх душах.

Німці уникають вираження солідарності зі своєю армією чи з іншими «офіційними» інститутами держави. Не дивно, що серйозною віддушиною для патріотичних поривів виступає футбол - спорт, який німці дуже люблять і в якому можуть похвалитися відмінними успіхами - як-не-як, саме німці були чемпіонами світу тричі.

Зруйнована війною, розділена на дві частини, ще не переварив усвідомлення того, що ж німці натворили за шість років світової війни, Німеччина була розгублена і пригнічена. Не дивно, що, коли 4 липня 1954 збірна Німеччини з футболу виграла фінальний матч в Берні, радості німців не було меж³. Вперше після війни німці зробили щось, чим можна було пишатися і що викликало радість сусідів-європейців. Вперше німці могли пишатися перемогою - на мирному спортивному полі. Можливо тому зараз навіть у цілому світі німецький патріотизм асоціюється виключно із футболом...

Берлінський соціопсихолог Дагмар Шедіві для своєї книжки "Цілком розкуто у чорно-червоно-золотому?" опитала протягом попередніх трьох турнірів німецьких фанів на вулиці. Результат такий: для більшості головне - висловити приналежність до своєї країни. Однак із соціопсихологічного погляду це є небезпечним, пише Шедіві. Тому що гордість за власну групу завжди тісно пов'язана зі знеціненням інших груп. Але процес патріотизму почався не з ЧС-2006, а ще з об'єднання Німеччини 1990 року, продовжує Блекінг: "Ще 1998 року письменник Мартін Вальзер у своєму знаменитому виступі у франкфуртській Паульскірхе закликав звільнитися від історичного тягара. Після цього всі присутні підвелися і, стоячи, йому аплодували."⁴

Сьогодні нова німецька самосвідомість тісно пов'язано зі сприйняттям Німеччини як частини Заходу, насамперед Євросоюзу. Це знаходить своє відображення і в відношенні до мігрантів, від яких вимагають інтеграції в німецьке суспільство. І все ж прогрес є: 60% громадян Німеччини пишаються своєю країною, як показав минулорічний опитування фонду Identity Foundation за 2010 рік⁵. Хоча відкрито заявити про свій патріотизм готові далеко не всі. *А 80% більше не хочуть соромитися своєї «німецьким» і зізнаються в любові до Німеччини. Але теплі почуття до власної країни не засновані, як раніше, на величі та моці держави. Пріоритети змінилися. Тепер у німців інші приводи для гордості: стабільність, шанобливе ставлення до традицій, розвинена культура, економічні, політичні та спортивні успіхи.*

---

³ http://www.chaskor.ru/article/patriotizm_po-nemetski_ochen_hochetsya_no_strashno_17261

⁴ <http://www.pravda.com.ua/inozmi/deutsche-welle/2012/06/27/6967631/>

⁵ <http://www.euromag.ru/euroblogs/126/22478.html>

Звісно, у кожної країни свої національні комплекси. У німців зрозуміло які: дві програні війни за світове панування породили певний страх перед зовнішньою політикою. Точніше сказати — побоювання, що Німеччину знову викриють у тім, що вона на зовнішньополітичному полі буде запідозрена в агресивності.

Але німці живуть сьогоденням і майбутнім. Ні, вони не відмовляються від своєї історії. Вони віддають минулого данину, щоб потім забути його, як страшний сон, і йти вперед. Поки ми вивішуємо на вулицях портрети Сталіна, Леніна і відкриваємо їм пам'ятники, вони приносять квіти до монументів, присвяченим жертвам націонал-соціалізму.

Сучасна Німеччина дуже хоче бачити себе в ролі посередника, що сприяє розвитку діалогу у всьому світі. І цим остаточно закрити темні сторінки своєї історії. Мета проста: показати, що Німеччина тоді і Німеччина зараз - це різні країни.⁶

Час німцям повноцінно полюбити свою державу вголос!) Адже що таке патріотизм? **Патріотизм** – це любов та відповідальність. Любов до землі на якій ти народився, та відповідальність за її долю та долю твого народу. Патріотизм – це дорога до єдності, єдність – шлях до сили та процвітання. Патріотизм не буває національним чи етнічним. Бо тоді він вже зватиметься націоналізмом. Чого можливо десь в душі бояться німці...

Насправді німці надзвичайно люблять свою країну і пишаються нею! Можливо вже занадто, особливо коли це стосується ставлення до побудови мультикультурного суспільства...Адже навіть проживаючи кілька десятків років в Німеччині, знаючи перфект мову, ти ніколи не станеш невід'ємною частиною їхньої культури. Німці радо із посмішкою на очах приймають туристів та гостей своєї країни, але з неменшою радістю відправляють їх додому.... Отже, факти суперечать самі собі. Чи вдалось Німеччині, як країні еталону демократії не лише в Європі, а й світі побудувати різнонаціональне суспільство.... Напевно , ще ні...Адже не так багато часу пройшло з того моменту, коли країна накінець-то возз'єдналась...Ще не встигла за 25 років зникнути та прірва, яка відділяла Східну та Західну Німеччину.. ЩЕ не висохли сльози на очах за жажіття після Другої світової війни , ще не зникло відчуття провини за сотні смертей...Можливо, як тільки німці це відпустять...тоді і почне формуватись повноцінне мультикультурне суспільство!!!

Підготувала
викладач кафедри МЕВ
Машкара-Чокнадій В.В.

---

⁶ <http://kyiv.comments.ua/article/2014/08/31/104610.html>